

Pe un an . . . 100.— Dna.
Pe jumătate an 14.— "
Pe 3 luni . . . 7.— "
Pe o lună . . . 2.40 "
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 8/a
—
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Les
deschis costă șirul 20 H.
Manuscrisurile nu se re-
napoiază.

Cetind o carte.

„Pactul de sânge”.

Un prieten mi-a trimis un volum*), pe care l'am cetit, cu multă plăcere. Pe o întindere de 154 pagini, autorul prezintă șapte tablouri, prinse cu multă artă, din vârtoarea haotică a răboiului.

In afară de incontestabila valoare literară a cărții, m'au surprins, în deosebi, cele câteva pagini, în cari se vorbește, cu atâta căldură de noi.

Nu e o carte scrisă, după o anume rețetă oficială, cu atâți grami de iefen patriotism, — însoțiti de indispensabilul foc bengal — nici un fel de „înfrățire” româno-maghiară, cum se obișnuiește pe ici-colo, când oamenii au băut, cu un pahar de vin mai mult de lege, și-și plasează surplusul entuziasmului într'un toast dulceag!

Nimic din toate aceste!

E opera unui artist, care are curajul să spună, — sub haina ocrotitoare a artei, — adevăruri, cu cari nu ne prea întâlnim în viața de toate zilele.

Mai ales noi, Români, — nu!

Privită viața și frământările ei de a doua mână, din înălțimea, la care se ridică autorul „Pactului de sânge” — înțelegi cât de anoste sunt unele preocupări — mai ales în vremile de azi, când viețile se risipesc ca pleava în neant, și toată alcătuirea lumii moderne, se sguduie din temelii...

In acest cataclism general, deosebirile de obârșie și naționalitate dispar și sângele ce-

*) Várszerződés, hét színben foglalt dráma a nagy háboruból, írta Galambos János, Kolozsvár 1915.

lor-ce s'au jertfit, e garanța unui viitor mai bun. Acest viitor mai bun, autorul îl întrevede — din turnul lui de fildes.

Povestea pornește dintr'un sat ardelelesc.

Proprietarul nobil, Bándy, cu prilejul mobilizării, imparte bucate femeilor, ce au rămas acasă, fără sprijin. Fata lui, Agneș, simpatizează cu țărănimea, dar soția lui Bándy (baroneasa) nu-i poate suferi; tot asemenea nici tânărul Dezső, cu alururi de sociolog.

Vine preotul, (Dumitru Albu), și primarul satului (Paul Dan) să mulțumească proprietarului pentru maritimie. Cu acest prilej, preotul spune tânărului baron, ce îl lua în ironie:

— Noi nu vrem decât dreptatea!

— Dar ce e dreptatea. Căci și noi asta o dorim.

Albu: Dreptatea e, ca toate popoarele să trăiască și să se desvolte liber alături, iar nu unul să fie deasupra și cellalt de desupt.

Tot atunci, preotul spune lui Bándy, care îi obiecționează, că iobagii de odată azi sunt cetățeni egal-îndreptățiți:

— Cetățeni egal îndreptățiți? O, Măria-Ta, suntem egal îndreptățiți pe hârtie, dar nici pe hârtie! Legea deja tratează mașter cu noi, d'apoi încă executorii legii!

Înainte de plecarea pe câmpul de luptă, între tânărul profesor Aurel Dan (feciorul primarului) și baronița Agneș, se deslusec firele unei idile de dragoste, ceea ce infuriază foarte mult întreaga familie, chiar și pe Bándy, cu vederi mai largi. Se întâmplă însă, că Dezső, plecând și el la răboiu, e rănit grav, alături de Aurel Dan, care îi scapă viața.

Suferințele îndurate pe câmpul de luptă, camaraderia de arme și apropiata sosire a morții, schimbă cu totul modul de gândire al tânărului nobil. El spune acum soru-sii:

— Drăguțo, e adevărat că m'am infuriat, când el a îndrăznit să-și ridice ochii la tine. Înțeleg deci și pe părinții mei... Dar acum... ciudat... totul mi se pare așa de neînsemnat... Ne luptăm, ne sbatem... țări se încăieră unele cu altele... probabil țările se vor prăbuși... și chiar și asta e așa de neînsemnat... căci vine moartea și — ori e viață dincolo, ori nu — celui ce moare îi e tot una, că noi învingem, sau Muscalul... Obârșie, naționalitate... Atunci ce rost are să ne agățăm de aceste nimicuri?... Aurel e un suflet nobil... și Românii s'au luptat ca și Ungurii. Ce-i drept, e drept... Și dacă voi vă iubiți...

Pe patul de moarte, Dezső, spune după ce și-a frânt singur pansamentele, în urma unei violente scene de dragoste:

— Vezi, tată și mamă. Aceștia doi (Agneș și Aurel) se iubesc și d'oastră totuși voii să-i despărțiți. Pentru ce? Naționalitate, obârșie? Dumnezeu! Dacă și d'oastră ați fi pe marginea mormântului, ca și mine, ați privi lucrurile cu totul altcum... Vă trebuie nobletă? Nu aflați un mai nobil ca Aurel... Vă supără că e Român? — Dumnezeu, dar nu am sângerat împreună? — nu curge și acum alături, în acest răboiu cumplit, sângele unguresc și românesc, pentru patria comună? Dumnezeu, dar înțelegeți ce e asta, cum o înțeleg eu: e pactul de sânge, un nou pact de sânge în pragul milenului al doilea. E pactul de sânge între toate naționalitățile patriei, garanța unei ere mai bune, începutul unui viitor fericit!...

Dar numai acum iau seama, că mă prea extind cu citatele, deși autorul a imprimat pe copertă opreliștea: „toate drepturile rezervate”.

Îi cer scuzele și motivez prevaricarea literară, cu ceea ce spuneam în fruntea ace-

Muzica la Români.

De Dr. G. Șorban.

In cele următoare voi încerca să fac un mic rezumat despre arta noastră muzicală.

Premis: această modestă lucrare — prima și singură în felul ei — nu-și arogă infalibilitate și perfecțiune absolută. Isoarele sunt cu anevoie de descoperit și greu accesibile.

Lipsa de unitate culturală a Românilor, indiferentismul general față de o astfel de întreprindere prin fel și fel de stavile în calea scrutătorului.

Mai bine de un an datele adunate cu mare osteneală nu mi le putui reîmprospăta și amplifica. Groaznicul măcel a răsturnat toată posibilitatea de a susține contactul cu persoanele cari în tendințele mele mi-ar fi stat întru ajutor, orizontul însângerat amenință cu nimicire orice cultură. Cu toate aceste m'am hotărât să pășesc înaintea publicității cu acest studiu. Eventual voi fi expus critice, eventual onorabilii cetitori îmi vor atrage atențiunea la unele date mie necunoscute.

Amândouă eventualitățile ar fi de folos. A ținea la suprafață o chestie artistică la noi atât de puțin, și atât de naiv discutată, ar însemna (scriu în conjunctiv deoarece n'am multă nădejde) un folos cultural național. Iar ce pri-

vește a doua eventualitate, informațiile ce le-aș primi dela binevoitorii lectori nu s'ar prăbuși în vânt, deoarece materialul adunat l-aș pune la dispoziția vre-unui centru cultural al nostru și cu vremea eu sau altul vom reuși să terminăm acel orientator asupra muzicii noastre românești a cărui lacună se simte atât de dureros la noi.

Arta muzicală românească! Există în general o astfel de artă?

Iată o întrebare la ce patrioții optimiști conduși mai mult de iubire de neam decât de o critică obiectivă și pricepută își răspund cu o nervoasă clătinare de cap: „Cum bre! doar pleiada compozitorilor, operele, operetele (67 numai de I. Wachmann!) corurile, romanțele, valsurile noastre și mai presus de toate prea frumoasele noastre cântece naționale nu constituie artă românească?”

Iar scepticii, fie aceștia cât de iscusiți și inspirători de autoritate, ei cu un zimbet suveran, disprețuitor, eventual cu o oftare patriotică trec la ordinea zilei: „Artă națională? Ian te du domle, crezi că există artă muzicală românească? Și muzica românească ce există, crezi că-i artă?”

Iar, tu, nefericite patriot, adânc întristat în suflet ca și ministrul din povestile lui Andersen care se crede neap, pentru că nu vede haine pe dormitorul său (în cazul tău însă e invers: Tu

vezi hainele pe cari aktul nu le vede) în decepțiunea ta începi să fluierei o doină, mai apoi o horă (să zicem de pildă „Hora Sinaia”) te gândești și răsgândești: „Cum sună oare aceste accente în rapsodiile lui Enescu?” Iti vin în minte „Steluța”, „Doi ochi”, „Unde ești”, Murgur mugurel”, „Hai în horă”, „Hora” lui Bre-diceanu, „Marșul lui M. Viteazul” — ieși pe stradă (eventual pe la Capul de bunasperanță ori la Rîul dela Plata) și îți alintă urechile melodii pe cari par'că le-ai auzit înainte cu vre-o 30 ani, acele ale „Suspinului” și „Valurile Dunării” pe cari nu numai tu le cânti pe dinafară, ci împreună cu tine încă vre-o 20 milioane de oameni.

Tu însă, om de cultură, umbli și la teatru și concerte. Ai văzut operetele „Crai nou”, „Baba hârca”, „Olteanca”, ai văzut „Petru Rareșul”, ai auzit baladele lui Mureșan, corurile lui Dima, cântecele lui Stephănescu, Scarlatescu, Enescu (de cumva în Paris într'o serată Enescu, cu atât mai bine) și viu emoționat în suflet, după metoda simbolistic moștenit dela strămoși, te scarpini pe ureche în semn că ești nedumerit și în taina sufletului având un adânc respect față de scepticul tău, — șoptești cu grijă, nu cumva să te audă și alții: „Știu că-s prost, dar muzica asta hăt bine îmi place”.

Să fim drepti judecători. Patrioții violenți n'au întru toate drept. Protestez că fiecare

stui articol, că n'am cetit niciodată — în literatura maghiară — o carte scrisă cu atâta căldură și inimă largă, în ce privește neamul nostru și aspirațiile lui drepte.

Cartea ar trebui cunoscută în toate cercurile noastre — eventual tradusă chiar — ca un document prețios al unei inteligențe superioare, ce nu și-a pierdut echilibrul, nici în aceste zile, când patimile oarbe găesc prilej destul de bun, pentru a-și destinde negrele lor aripi de demon.

Autorul — pe care n'am onoarea a-l cunoaște — fie felicitat din partea subsemnatului, pentru perspectiva înaltă, la care l'a ridicat talentul; și, mai ales, pentru sinceritatea (mai bine zis: îndrăzneala) de a îmbrăca în haina artei idei și sentimente, cari sunt fără îndoială, și ale altor conaționali ai d-sale, dar cei mai mulți din ei, își fac un merit „patriotic”, suprimându-le!

Petronius.

Lectură românească.

— Actuale. —

Viena, 19 Decembrie.

În preajma sărbătorilor Nașterii, — sărbătoarea iubirii, — lumea se gândește iarăși mai mult la cei ce luptă departe, ori sufăr în spitale. Particulari și societăți caritative își țin de datorință să strângă ofertele oamenilor de inimă și să trimită darul pentru soldații viteji.

Societatea românească încă își va da tributul, ca de atâtea ori. Am dori însă ca ofertele publicului nostru să aibă o nuanță românească, în consonanță cu dorințele miiilor de soldați, cari ne cer stăruitor și într'un singur glas: *cărți de cetit, lectură românească.*

Intrepretul acestei dorințe se face de atâtea vreme. „Comitetul caritativ” din Viena, la aceasta ne chiamă cu dreptul d. Sinbad și ne îndeamnă pressa dela Arad, Brașov, Blaj. E arzătoarea chestiune actuală, a cărei soluție trebuie să ne preocupe neîncetat, ca pe un neam ce se prețuește. E într'adevăr de

mirat ce slab răsümet a aflat această cerere stăruitoare. *Mai ales în Ardeal.* Din ce motiv? Doar azi nu ne putem scuza, că suntem cuprinși în zece părți cu alte daraveri: nu se țin adunări politice, șezători culturale, prelegeri populare, nu înființăm bănci, reuniuni, ziare, tovărășii economice, — nu, azi toate preocupările noastre se îndreaptă în chip firesc în jurul celor mai arzătoare probleme, scoase la suprafață de războiu.

Iar îngrijirea soldaților noștri cu lectură potrivită e fără îndoială dintre cele mai actuale.

Știe toată lumea, că neamului nostru din această țară nu i-s'a dat și nu-i stă în putință să ridice și susțină spitale pe bani românești, nu poate să creeze fonduri de sute de mii pentru orfani și văduve, pentru soldații invalizi, sanatorii și altfel de instituții umanitare. Suntem săraci. — Dar să facem pentru eroii noștri aceea ce e de neîncunjurată lipsă, și ce putem: să acoperim întâiu lipsurile arzătoare românești. — Să improvizăm comitete de ajutorare pentru voinicii noștri, ori să sprijinim pe cele existente *cu bani și cu cărți.*

De ce n'am trimite obolul nostru și pentru scopuri pronunțat românești, câtă vreme contribuim la atâtea colecte regnicolare, împrumuturi de stat, fonduri pentru reedificarea comunelor din nordul țării și înzestrarea lor cu școli *ungurești*, pentru honvedul maghiar de fier, pentru refugiații caftanați ai Galiciei și pentru atâtea scopuri de binefacere comitatense...

Nădăjduim, că cererile repetite ale soldaților noștri și apelul desperat al „Comitetului caritativ” din Viena (I. Löwel str. 8) vor avea în sfârșit răsümetul dorit în toate inimile românești, și — de e cu putință — se vor porni colectele diecezane, cum și darurile — mai ales mari ca până acum, în bani și cărți — ale „Astreii” culturale, cu avere de preste 1 milion, se vor răscumpăra felicitări de sărbători spre acest scop și vor urma darurile marinimoase ale mecenajilor cunoscuți. (E semnificativ, că activitatea de până acum a „Comitetului” din Viena s'a

putut desfășura aproape exclusiv cu și în urma ajutorului considerabil oferit de câteva personalități străine din capitala împărătească!) Încă odată: fără ajutor material suficient, comitetele de ajutorare nu pot desvolta muncă românească, după cum ar dori.

— Revenind acum la *lectura românească* ce să se trimită, ori să se procure pentru voinicii noștri, scriitorul acestor șire îndrăznește să-și spună impresiile câștigate și să arete gustul și dorințele soldaților, așa cum le-a cunoscut, din cetirea a o mulțime de scrisori — și mai ales pe urma convorbirii cu răniții în diferite spitale, vreme de un an.

Românașii așteaptă cu dor *foile noastre*, deși nu totdeauna sunt mulțumiți cu limbajul, cam puțin popular, al acestora. În vremele de azi așteaptă dela foi să le dea informații cât mai multe și mai *variate* și doresc mult să știe „ce mai fac frații noștri din alte părți!” (Multe ziare cu cari erau obicinuți încă înainte, acum — durere nu le mai pot avea... În paranteză fie zis, nu putem aproba o anumită tendință, ce o întrezărim în scrierile unor foi — zise românești, din capitală...)

Cărțile de lectură s'ar putea împărți în patru grupe, după dorințele soldaților și încă în ordinea în care se cer mai intensiv: Cărți de rugăciuni și literatură religioasă, calendare, cărți de conținut educativ-național și lectură distractivă: poezii, povești, istorioare, glume etc. Scrierile economice și de propagandă cooperativă, prelegerile teoretice, etc. rămân în cele mai multe cazuri necetite.

La grupa primă, a cărților s'a lăudat și recomandat „*Mângăierea Ostașului*” ap. sub îngrijirea „Comitetului caritativ” vienez. (Ar fi de dorit, ca această cărtică, desfăcută până acum în 10 mii exemplare, să se tipărească în edițiile următoare la vre-un institut românesc, bunăoară la „Concordia” Arad, pentru a se încuraja neplăcutele greșeli de tipar, să fie compactată, să i se dea o stilizare uniformă și să fie întregită cu unele rugăciuni indispensabile, în vremece s'ar putea omite altele, de prisos pentru soldați; în loc de acaftist e mai potrivit azi paraclisul Maicei Domnului etc.)

„Sărbă” ar fi artă națională. La noi se face multă muzică rea. Foarte multă și foarte rea. Dar să ne mângăiem. Muzica foarte multă rea se face la popoarele cele mai culte. Diletantismul prost și închipuit (este doar și diletantism nobil!) este vermele care roade la rădăcina artei tuturor popoarelor. La noi — Doamne feri să mă bucur de ei! — vermii aceștia, sporiți în număr prea din cale afară mare — par'că reprezintă totuș dorul deșteptat al artei, un dor nemărginit, dar neputincios, care seamănă cu mișcarea câmpului măreț al paserei sălbătice, descrisă atât de frumos în poezia lui Guy de Maupassant. Dacă le socotim de buruienii cari sugrumă planta nobilă, încă avem drept. Dar să nu disperăm! Nu diletantismul prost dur și nedibaci e cauza lipsei noastre de cultură muzicală, ci pricina e de a se căuta în împrejurările noastre vitrege.

Dispoziția mulcomită în suflet și bunăstarea materială ridică pretențiile artistice. Avut-am noi condițiile aceste? Nu. Suprematia turcească, iobăgia, certele de tren și alte mii și mii de mizerii nu prea sunt factori buni pentru dezvoltarea artelor. Când suferi de bătătură, nici pe Sarasate nu-l ascuți bucuros (probabilum est).

Noi suntem abia la începutul culturii muzicale, dar începutul acesta ne îndreptățește ia frumoase speranțe.

Să nu fim încrezuți, dar să nu fim nici

sceptici. Să nu ne lăsăm amăgiți de duhul neestetice îmbrăcat în mască națională, dar să tindem spre o veritabilă artă caracteristic națională. Să respectăm legile frumosului cari sunt în vigoare, și atunci când n'au caracter național, dar să ne înveselim când bucata de artă pe lângă condițiile frumosului estetic general, satisface și gustului național. Având în vedere principiile aceste, artist și diletant, ferm cred, că arta noastră națională încă debilă, dar incontestabil existentă, în scurt timp se va întări, căci românul ca fiecare popor cu imaginație vie și bogat în sentimente e predispus spre arte și cuvintele celebrului muzicograf Henri de Curzon ce le adresă unui factor al muzicii noastre:

„Poporul d-tale ne oferă de câtva timp spectacolul unui fel de efervescentă muzicală independentă, fecundă, entuziastă. Din toate părțile, la teatru, la concert, un curent de artă originală și adevărat națională înflorăște”, — nu sunt a se socoti drept complimente goale.

Dar ce să înțelegem noi sub artă muzicală națională?

Definițiunea acestei noțiuni nu e așa de simplă precum s'ar crede.

Mai mult ne apropiem de adevăr dacă la categoria muzicii naționale înșirăm toate produsele inspirației unui popor, revelațiuni

naive, spontane, de multe ori geniale, dar totdeauna sincere compuse inconștient fără să se cunoască autorul. Mai departe produsele muzicale *conștiente* ale singuraticilor indivizi, cari se știu inspira, a se bucura, a plânge, a nădăjdui în felul spiritului națiunii căreia aparțin, deși modul de exprimare a sentimentelor lor e mai idealizat, purificat și construcțiunea creațiilor lor e mai complicată.

În înțeles mai strâns, sub compozițiuni naționale înțelegem numai pe acele, cari din punctul de vedere al formei, subiectului, gamei, ritmului, armoniilor etc., posed o oarecare comunitate cu felul revelațiunii geniului național.

Dar definițiunea anterioară e mai solidă și excepțiunile, cărora teza generală nu le corespunde, sunt mai puține decât la cea de a doua.

Aici ușor putem ajunge la consecințe false și astfel bazat pe o gamă, ritm românesc orice „Kappelmeister” boem își poate aroga că — precum e faptul la noi — compozițiile lui sunt adevărat „românești”, precum de fapt nu sunt, precum la noi nu pot valora de naționale compozițiile lui Wachmann, Wiest, Decker, Klein, Stern etc. (Va urma.)

Ținem să amintim, că „Credința Ostașului” compusă de preotul militar d. I. Horian (ed. 3, Cluj) — așadară de un specialist — e și azi neîntrecută.

O listă a cărților religioase bune o așteptăm să ne-o dea cât mai curând Aradul, Blajul și Sibiiul, sau mănăstirea Prislopului, de unde după cum aflăm — se va porni în viitorul cel mai apropiat o mișcare nouă pe terenul lit. religioase așa de sărace.

Am vrea să stăruim un moment asupra grupei a 3-a, cărțile de conținut educativ-

național. Aceste se cer azi cu multă înzestrare. În vremile mari de acum voinicii români cetesc cu multă sete și interes cărțile, cari le înalță sufletele prin conținutul românesc-educativ și prin pildele trecutului glorios. Sunt chiar preferite eventualele cărți de glume ori cu povești pentru șezători.

Azi nu mai visează oamenii noștri de Feți-Frumoși, de Împăratul Verde și Roșu: azi simțesc suflul vremilor istorice, trăiesc realitatea mare, care zgudue sufletele și le dă de gândit. Am constatat-o în mod neîndoios.

(Sfârșitul în nrul viitor.)

România va fi silită să între în războiu.

Un interesant articol al dlui gen Crăiniceanu.

Războiul României s'a depărtat, fără a fi înlăturat. — D. G. Diamandi despre cauzele războiului european. — Importanța Dardanelor pentru România. — Ardealul sau Basarabia? — Românii din Regat despre situația Românilor refugiați în România și despre situația creiată Românilor din monarhie în urma războiului. — Raporturile dintre Quadrupla înțelegere și România. — Chestia întrevederii dela Buftea.

Arad, 20 Decembrie.

În „Universul” de Mercuri 2/15 Decembrie găsim un interesant articol prim scris de d. general Crăiniceanu, din care extragem următoarele pasagii:

O mare și adâncă schimbare s'a produs în situațiunea României. Este o deosebire radicală între situațiunea ei înainte de înfrângerea Serbiei și după înfrângerea acesteia. Nemorocirea Serbiei și a regelui Petru ne-a lovit greu și pe noi.

Basarabia nu o vom, decât când ni s'ar da de bună voie, sau când Rusia ar fi adusă la neputință pentru o jumătate de veac cel puțin.

Potrivnicii noștri văd bine toate acestea, și de aceea, ne împing la neutralitate. Dar neutralitatea e mai rea decât orice. E moartea fizică și morală, e peirea politică și economică, e desonoarea și rușinea națiunii.

Oricare ar învinge din cele două grupări, noi vom fi desprețuiți și îndepărtați dela împărțeală. Dacă nu vom pierde pământ, vom pierde, la sigur, în ambele cazuri, împărțealrea la regimul ce va așeza învingătorul pe Dunăre și la Dardanele.

Dacă țara noastră agricolă nu s'a sculat încă până acum pentru războiu, ea se va scula, însă, ca un singur om, când i s'ar impune neutralitatea și, ca urmare, închiderea sigură a mărilor, fie de Ruși, fie de Germani.

Nefiind nici cu unii, nici cu alții, vom rămâne cu noi înșine, în loc de „prin noi înșine”, care însemnează lupta noastră proprie sau războiul. — Prin urmare, în contra neutralității, cu desonorarea și închiderea Strâmtoarelor, se va ridica *revolta ori războiul. De războiu, dar, nu vom putea scăpa.*

Dar să vin la subiect.

Înainte de înfrângerea Serbiei, Bulgarii și Turcii n'aveau nici tunuri, nici munițiuni, nici material de războiu. Astfel, Turcii erau ținuți în loc de către Anglo-Francezi în Galipoli, iar Bulgarii de către Muntenegreni și Greci, conform literei tratatului de alianță, fără putința de altă interpretare.

Aliații însă, au întârziat. Combinarea și cooperarea forțelor lor cu ale României, sau, cel puțin ale României cu ale Greciei nu s'au putut realiza. Serbia a fost înfrântă și ar-

mata desființată. Natural, atunci războiul nostru s'a depărtat”, fără a fi înlăturat.

Care va fi acum situațiunea?

După înfrângerea Serbiei, Bulgarii vor păzi frontul sârbesc și anglo-francez.

Austro-Germanii și cu Turcii vor asigura Bulgaria contra unui atac al Rușilor.

Așadar, în caz când Rușii și Anglo-Francezii vor hotărî a aduce forțe îndestulătoare pe teatrul balcanic, România va putea încă să joace rolul principal, operând oriunde va voi în condițiuni foarte favorabile. Însă, până la sosirea aliaților, România nu se va putea mișca, decât în condițiuni inferioare. Deci, războiului nostru s'a depărtat până la reînceperea campaniei din Balcani.

Așadar, în caz că înțelegerea ar nărăsi teatrul de războiu balcanic, situațiunea României ar cădea în trei primejdii: aceea a neutralității, a atacului Dobrogei, și a compromiterii idealului național.

În Balcani se găsesc acum trei armate aprovizionate cu arme și munițiuni, — se impune pentru înțelegere nevoia absolută de a nu părăsi teatrul balcanic.

D. G. Diamandi, a dezvoltat alaltăieriseara la clubul liberal din București, părerile d-sale asupra cauzelor și consecințelor eventuale ale actualului războiu.

Conferențiarul spune că aceea care a provocat războiul e Germania. Cauza războiului — spune d-sa — trebuie căutată în dezvoltarea uriașă economică și financiară la care a ajuns Germania, dezvoltare care constituia un pericol pentru situațiunea economică și financiară a Angliei în primul rând, a Italiei, Franței, Japoniei și Rusiei în rândul al doilea.

Conștient de forța lui, poporul german voeste să-și impue producțiunea lui și să-și asigure un quasi-monopol de fericire și bună stare”.

Conferențiarul arată că azi Germania finanțează comerțul și industria din cele mai multe țări ale Europei și dela o politică de cucerire economică continentală a trecut la lupta pentru cucerirea economico-financiară

mondială. Aci s'a lovit de interesele Angliei, ale Statelor-Unite etc.

D. Diamandi, examinează apoi conflictul din punct de vedere politic și spune că „România nu va fi un stat suveran, decât dacă în Europa va fi un echilibru de forțe. Fie că Rusia ar stăpâni în mod absolut Bosforul și Dardanelele, fie că Bulgarii și Austro-Germanii s'ar stabili la Constantinopol, ar fi acelaș rău”.

D. Diamandi crede că „urgența problemei Ardealului se pare mult mai imperioasă acum, decât a Basarabiei, cu toate că acum ne-ar fi mai ușor de trecut Prutul decât Carpații”.

Dsa mai spune: „O agitație din parte-ne, care ar micșora garanțiile cerute de guvern, sau o intrare în acțiune fără a ține seamă de situațiunea câmpurilor de luptă, ar fi că ne uzăm înzadar.

Toți cari au acuzat guvernul prin faptul că n'a vrut să mobilizeze împotriva Bulgarilor, fac o copilărie, deoarece n'am fi putut împiedeca atacul lor contra Serbiei, când Bulgarii chiar din toamna anului 1914, încheiase un tratat cu Berlinul”.

Conferențiarul termină spunând că nu se poate însă concepe o Românie-mare cu o țărănime iobăgită.

Reproducem următoarele părți dintr'un interesant articol din „Moldova”:

„...Nu vom putea păstra Basarabia? Noi zicem, fiți pe pace, numai s'o luăm! Ceeace trebuie neapărat să nu se uite, este caracterul intervenției noastre în războiu. Această intervenție nu pornește nici din poftă prădănice, nici din visuri imperialiste. Noi nu râvnim bunul altuia, noi cerem pe-al nostru. Noi nu vrem să robim pe alții, ci să desrobim pe-ai noștri.

Poate idealul altor popoare se chiamă răpire și dominare; al nostru se chiamă unire și libertate!

Vom putea păstra Basarabia cucerind-o? Răspunsul e simplu și clar. Atunci când răpești bunul altuia, chiar dacă îl lai ușor, îl păstrezi în totdeauna greu; dar când îți lai bunul tău propriu, atunci chiar de l-ai cucerit greu, îl vei păstra cu mult mai ușor.

Basarabia a fost și a rămas provincie românească. Pe cât m'aș teme de răzbunarea Muscalilor dacă le-am smulge un pământ cu populație și tradiție slavă, pe atâta nu pot avea nici o grijă, luând pământ românesc, cu limbă și tradiție românească.

Firește, tainele viitorului sunt nepătrunse. Nimeni nu poate ști ce ne rezervă soarta și ce rost a destinat României Creatorul.

Dar față de misterele viitorului și de amenințările sale, cea mai bună cheazăie de conservare și dăinuire, rămâne tot aceea de a nu pierde nici o ocazie pentru a deveni mai tari. Și dacă țaria e numai aparentă, atunci când anexezi pământ realmente străin, țaria e indiscutabilă atunci când îți alipești vârstare de ale națiunii tale, trup din trupul nostru și când îți implinești, cu curaj, datorile către acela a căror nădejde ești tu și numai tu”.

D. Leonte Moldovanu deputat în camera română a adresat o interpelare dlui prim-ministru I. Brătianu asupra situației creată Românilor din monarhie refugiați în țară, prin neutralitatea română. Iar d. Dumitrescu-Brăila o altă interpelare asupra situației creată Românilor din Austro-Ungaria în urma războiului european.

Agencia Reuter anunță că răspunzând în scris unei interpelări făcută în parlamentul englez lordul Robert Cecil a spus că raporturile între aliați și România sunt *absolut prietenești*. Declară însă, că nu este în situația de a se putea pronunța despre proiectele militare ale Rusiei.

Ni se anunță din București, că în cercurile guvernamentale de acolo se asigură că d. Brătianu s'ar fi hotărât să răspundă criticilor ce se vor aduce atitudinii guvernului în chestia externă cu prilejul discuției mesașiului.

Primul ministru ar produce cu acest prilej documente cari vor dovedi tuturor că România nu putea avea altă atitudine față de războiul european, decât aceea pe care a adoptat-o guvernul.

„L'Indépendance Roumaine”, oficiosul francez al guvernului român publică următoarea desmintire: „Le Journal des Balkans” pretinde a ști că dese întrevederi ar fi având loc la Buftea (?), domeniul prințului Barbu-Știrbey, între M. S. regele României, d. Ion Brătianu și ministrul Germaniei.

Nu e nevoie să se spună alt lucru decât o desmintire pură și simplă acestei afirmațiuni care este *absolut inexactă*.

De altfel M. S. regele și președintele consiliului văd destul de des pe șefii misiunilor diplomatice străine, și-i primesc atunci când aceștia își exprimă dorința. Ne mirăm că „Journal des Balkans” nu prea pare să fie în curent cu usagiile diplomatice”.

Ni se comunică din București: Comisiunea română care a fost trimisă la Petrograd, pentru aducerea mărfurilor în România prin Rusia, a stabilit condițiunile transportului acestor mărfuri. O parte din membrii comisiei se vor întoarce zilele acestea în România, spre a lua noi dispozițiuni în această privință.

În urma celor stabilite până acum, vor începe să sosească în curând, prin Rusia, câte 15—20 vagoane de mărfuri pe zi.

Conflictul pentru „Ancona”

Situația e gravă.

Arad, 20 Decembrie.

Correspondentul din New-York al agenției Wolff a trimis următorul radiogram:

„Associated Press” anunță din Washington: Wilson și cabinetul american a avut un consiliu în chestia răspunsului dat de monarhie la nota Statelor-Unite. La locurile competente se spune că încă nu s'a luat hotărâre privitor la noua notă, care să se adreseze Austro-Ungariei. E un lucru sigur însă, că aceasta a doua notă va fi trimisă fără amânare. Se crede că în cea mai apropiată notă se va accentua și mai expresiv pretențiunile Statelor-Unite, decât în cea dintâi, dar continuarea tratativilor diplomatice între cele două guverne nu va fi făcută imposibilă, dacă Austro-Ungaria va rămâne pe calea pe care e decisă vădit a o urma. Se mai declară că guvernul american va da Austro-Ungariei prilej, ca să mențină raporturile diplomatice cu Statele-Unite.

Din Washington se telegrafiază: Președintele Wilson lucră acum la redactarea notei a doua, care va fi trimisă în câteva zile mo-

narhiei Austro-ungare. Se vestește că Wilson va cere răspuns imediat și îi va da monarhiei spre știre în mod hotărât, că ce consecințe ar avea un răspuns neîndestulător.

Lui „Kölnische Zeitung” i-se anunță dela frontiera olandeză: Agenția Reuter e informată că Zviedl, conducătorul provisor al ambasadei austro-ungare la Washington a avut o conferință mai îndelungată cu secretarul de stat Lansing în chestia „Anconei”. Situația e foarte încordată: se crede ca sigur că Zviedl are gând serios să-și ceară actele de acreditare dela guvernul american.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 18 Decembrie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Liniste dominantă. Ordinul de zi al Rușilor din 15 c. susține că la Uscierkona și lângă Nistru trupele lor au surprins trupe de recunoaștere austro-ungare, cari purtau uniforma rusească. Comunicatia aceasta este absolut falsă. Noi nu profităm de asemenea mijloace josnice.

Pe frontul italian: Armata noastră din Tirol a respins mai multe atacuri dușmane direcționate spre nord de valea Sugana. În cazanul Flitsch am asaltat din nou cele mai înalte poziții italienești. Gorița a fost din nou expusă focurilor de artilerie grea.

Pe frontul sudostic. Teritoriul sudostic dela Bjelopolie l'am curățit de dușman. Am făcut 1950 prizonieri. În luptele celor patru zile din urmă din Muntenegrul nordostic, o divizie a noastră a făcut 13.500 prizonieri.

Berlin, 18 Decembrie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Evenimente de importanță nu sunt. Orașul Metz a fost bombardat de aviatori; muzeul orașului a fost grav deteriorat. Alte pagube nu sunt.

Pe frontul oriental: Prizonierii luați între lacurile Narț și Miadziol se urcă la 2 ofițeri și 235 soldați. Situația de pe întreg frontul e neschimbată. Ici-colo mici ciocniri ale trupelor de recunoaștere.

Pe frontul din Balcan: În luptele dela Bjelopolie am făcut prizonieri 1950, între cari câțiva Muntenegrini. Ținutul nordostic dela Tara și în jos de Moicovaț l'am curățit de dușman. În luptele celor patru zile din urmă trupele austro-ungare au făcut 13.500 prizonieri.

Budapesta, 19 Decembrie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Ici-colo lupte de artilerie.

Pe frontul italian: Situația neschimbată. Pe coasta nordică a muntelui San-Michel am respins două atacuri izolate ale infanteriei italiene.

Pe frontul sudostic: Luptele de goană din Muntenegrul urmează cu succes. Ieri am făcut prizonieri 800 Sârbi și Muntenegrini. În luptele de aici a obvenit că cete muntenegrine s'au apropiat de liniile noastre ridicând brațele și fălăind batiste în semn de pace, iar în fața noastră au început să arunce bombe de mână. Bine înțeles că un astfel de procedeu n'a avut crutare din partea soldaților noștri.

Berlin, 19 Decembrie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Evenimente de importanță nu sunt. Orașul Metz a fost bombardat în repetite rânduri de către aviatori dușmani, cauzând numai pagube materiale.

Pe frontul oriental: Slabe coloane rusești cari au încercat apropierea către tranșeele noastre, au fost respinse.

Pe frontul din Balcan: La Moicovaț și Bjelopolie am făcut din nou vre-o 600 prizonieri sârbi și muntenegrini.

Condițiile de pace ale Japoniei.

Frankfurt, 18 Decembrie.

Lui „Frankfurter Zeitung” i se anunță din Peking, că guvernul japonez a delegat pe la mijlocul lui Septembrie o comisiune pentru discutarea chestiilor cari vor fi de importanță pentru Japonia cu prilejul încheierii păcii. Această măsură s'a luat nu pentru că Japonia ar avea de gând să încheie o pace separată cu Germania sau pentru că ar fi de credința că sfârșitul războiului și începerea tratativilor de pace ar fi așa de aproape, încât ar putea-o surprinde nepregătită. Judecând după declarațiunile pressei japoneze, chiar dimpotrivă avem impresia, că *politicienii japonezi sunt de părere că sfârșitul războiului e încă foarte departe*. De sine înțeles, că această părere exprimă în mare parte și dorința, ca de-o parte din război să iese slăbite toate puterile europene, așa că după încheierea păcii să fie incapabile de a continua o acțiune mai energică în depărtatul Orient. Afară de aceasta faptul că s'a delegat o comisie de pace și s'a început discuția asupra condițiunilor și pretențiunilor cari să le ridice Japonia la încheierea păcii ne dă și o altă concluzie: *Japonia privește azi ca exclus, ca ea să mai ia parte activă în vre-o operațiune pe unul din câmpurile de război*. Pe Japonia o interesează acum singur, care va fi învingătoare din cele două partide și în ce măsură. Japonia adevărată e de părere că aceasta încă nu s'a decis, adevărată nu se știe încă cu siguranță cine va fi învingător și dela aceasta atârână ce atitudine să ia și față de aliații săi.

Din punctul acesta de vedere în tot cazul vor fi interesante amănuntele discuției comisiei de pace japoneze și chestiile cari se vor discuta. Președinte al comisiei, din care fac parte cei mai ditiși iuriști japonezi și temeinici cunoscători ai dreptului internațional, a fost numit secretarul secției politice al ministerului de externe, *Nagaoka*.

Comunicatele publicate despre această chestie în presa japoneză împarte chestia în două părți. O parte privește participarea Japoniei la tratativele de pace, iar a doua cuprinde condițiunile Japoniei.

Publicăm aceste puncte fără nici un comentariu:

I. *Participarea Japoniei la tratativele de pace.*

1. Poate Japonia pași cu prilejul tratativilor de pace față de Germania și Austro-Ungaria cu pretențiuni avantajoase pentru ea?

2. Ce înrăurintă va avea restabilirea păcii asupra alianței anglo-japoneze?

3. Ce atitudine va trebui să dovedească Japonia față de aliații Angliei: Franța, Rusia, Italia și Belgia?

4. Ce condițiuni să prezinte Japonia la conferința de pace?

II. *Condițiunile Japoniei:*

1. Germania să recunoască contractul chin-japonez privitor la Shantung: a) Cingtau să fie retrocedat Chinei cu condițiunile stabilite în contractul amintit; b) Calea ferată Shantung să fie cedată Japoniei; c) Să se recunoască obligamentul, că *China nu poate da în arendă nici un teritoriu din litoralul său vreunei mari puteri străine, nici Japoniei*.

2. Să se renunțe la insulele ocupate de Japonia în Marea sudică.

3. *Plătirea despăgubirei de război.*

4. Replătirea cheltuielilor pentru întreținerea, retransportarea prizonierilor, și a altor cheltuieli.

PERTRU „ALBUMUL DECORAȚIILOR ROMÂNI”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitejilor noștri și informațiunile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă)

Grecia — va intra în războiu.

In fața momentului decisiv.

Răspunsul Greciei la notificarea Germaniei. — Grecia a hotărât: intrarea în acțiune! — Se prevăd lupte teribile la Salonic. — Mari debarcări de trupe la Salonic. — Părerea pressei române: Grecia nu va rămâne spectatoare. — Tratatul continuă cu Quadrupla. — Prințul moștenitor grec rămâne la Salonic. — Grecia se va opune contra trecerei Bulgarilor pe teritoriu grec. — Germania pretinde Greciei să-i acorde aceleași favoruri ca și Quadruplei. — Declarațiile dlui Venizelos. — Debarcări continue. — Diadohul grec a luat comanda supremă a armatei grecești dela Seres.

Arad, 20 Decembrie.

Puterile centrale au remis guvernului grec o notificare în care îl anunță că *trupele austro-germano-bulgare vor urmări trupele anglo-franceze și pe teritoriul grec*, cerând totdeodată Greciei să-și expue punctul de vedere.

Grecia a răspuns acestei notificări. Primul ministru, Skuludis, a înmănat în persoană răspunsul guvernului grec, ministrului plenipotențiar german dela Atena.

În acest răspuns, Grecia cere să i se respecte neutralitatea, garantând puterilor centrale, că va interveni ca trupele anglo-franceze cari se retrag să fie nevoite a părăsi teritoriul grec.

Totuși, dacă armata puterilor centrale ar fi atacată de către trupele anglo-franceze, trupele austro-germano-bulgare ar fi nevoite să le urmărească pe teritoriul grecesc, guvernul nu va considera această încălcare a teritoriului ei un „cassus belli”. Guvernul grec roagă însă ca aceste operațiuni militare să se facă pe teritoriul zonei neutre ce s'a stabilit mai înainte, deoarece armatele cari vor trece această zonă, vor fi dezarmate ori cari ar fi ele, de către armata greacă.

Această hotărâre a guvernului grec, a fost comunicată și reprezentanților puterilor Quadruplei. Imediat ei s'au întrunit și au decis să se dea un ultimatum Greciei.

Germanii ocupând orașele Doiran și Ghevgheli, este foarte posibil, că ei au și trecut frontiera grecească, urmărind pe aliați mai departe. Dacă aceasta știre se va confirma, atunci puterile Quadruplei sunt în fața unei grave situații.

Aceasta, mai ales din cauză că terenul de luptă e foarte mic pentru ca luptele să se poată desfășura.

În jurul Salonicului, generalul Sarrail are masse compacte de armate pe un teritoriu foarte redus. În cazul unui foc de artilerie, aceste masse de carne de om sunt expuse pieirei neputându-se retrage repede, nici să contrabalanseze atacul dușmanului, care e superior numeric.

E drept că Austro-Germanii-Bulgarii vor avea lupte foarte mari, căci în ajutorul Quadrupliștilor a sosit și flota, care dela mal va bombarda pozițiile germane.

Este de prevăzut, că aceste lupte cari vor urma vor fi unice în felul lor din cauza celor mai mari pierderi de vieți omenești din câte se cunosc în istoria războaielor.

O telegramă din Geneva anunță că consiliul de războiu al Intelegerii a decis ca să ridice contingentul armatei care apără Salonicul la 400.000 oameni.

Ziarul „Bund” din Elveția, află din Salonic că se pot produce încă mari schimbări în Balcani. Intelegeria nici nu se gândește să renunțe la acțiunea ei în Balcani, ei vor să realizeze un

mare plan în Macedonia ori în ținutul de coastă bulgar. La Salonic debarcă mereu trupe noi anglo-franceze. Cinci până la zece transporturi sosesc zilnic cu masse uriașe de trupe și material de războiu.

Ziarul „Steagul” din București scrie:

„Situatia externă lămurită în liniile ei generale în Balcani, a ajuns la ultima zi, la scadență, în Grecia. Armatele anglo-franceze retrăgându-se pe teritoriul grec, iar armatele bulgare fiind pe graniță, Grecia nu se poate opune la urmărirea aliaților fără a intra în războiu cu Austro-Germano-Bulgarii, în momentul cel mai nepotrivit posibil. De aceea e afară de îndoielă, că Grecia sau va soma pe aliați să se reîmbarce în scurt termen, sau va dezarma pe aliații găsiți pe teritoriul ei. E foarte greu de admis că Grecia va privi ca spectatoare la un războiu străin, dus pe teritoriul ei.

Miniștrii greci, în consiliul lor mai recent la care au luat parte și persoane militare competente, au luat hotărâri decisive. Hotărârile se sprijinesc cu totul pe o altă bază, decum s'a anunțat. E vorba adică că la consiliul din urmă al miniștrilor s'a hotărât, ca față cu evenimentele ce vor urma, Grecia nu va lua o atitudine pasivă sau expectativă, ci va proceda activ.

„Corriere della Sera” i se anunță din Atena:

Între puterile Intelegerii și delegații guvernului grec se urmează, fără întrerupere, vii tratative pentru înlăturarea dificultăților existente. Miniștrii Italiei, Franței și Angliei au comunicat guvernului grec că vapoarelor grecești reținute în porturi li se va reda libertatea, iar blocusul insulei Milos va fi ridicat.

Se vorbește că ministrul Rusiei a propus Greciei un împrumut de 10 milioane franci pentru acoperirea cheltuielilor mobilizării și se mai vestește, că, afară de divizia 11 grecească, mai rămâne în Salonic și un regiment de infanterie sub conducerea Prințului Andrei, și că aceste trupe vor fi completate încă și cu jandarmerie. Știrile despre concedierea parțială a armatei grecești sunt primite cu îndoielă, dimpotrivă se crede că e iminentă chemarea sub drapel a ofițerilor din rezervă.

După cum e informat „Petit Parisien” miniștrii împătritei Intelegerii în legătură cu divergențele de păreri ce s'au ivit privitor la ocupațiunea Salonicului de către aliați, au făcut noul demersuri la guvernul din Atena cerând lămuriri. Se crede că aplanarea acestor divergențe nu va întâmpina mari dificultăți.

„Times” anunță din Atena: Ministrul german la Atena a răspuns la protestul Greciei privitor la trecerea frontierei grecești de către trupele austro-ungare și germane, că faptul că Intelegeria fortifică Salonicul îndeamnă pe Germania să continue războiul și pe teritoriul grecesc. Skuludis răspunzând a declarat că Grecia nicicând nu va permite ca Bulgarii să ocupe teritoriul grecesc.

„Nea Himera” anunță: Ministrul francez Guillemin, însărcinat de cei 4 miniștri, colegi ai săi, l'a vizitat seara târziu pe primul ministru Skuludis, cerându-i răspuns imediat la întrebarea că ce pași a făcut guvernul german?

În curcile Intelegerii s'a răspândit veste, că ministrul Germaniei a declarat că Grecia, satisfăcând pretențiilor Intelegerii, a depășit limitele, pe cari trebuia să le respecte, dacă

nu vrea să tănuiască o prietenie unilaterală, ceea ce nu se presupune despre guvernul grecesc. Germania declară la rândul său că nu poate da dușmanilor săi avantajul superiorității, care au stors-o cu forța dela Grecia și pretinde pentru sine aceleași drepturi, adică permisiunea de a trece liber frontiera Greciei.

„Patris” publică un interview cu Venizelos, care a declarat, că cu toate că între Grecia și Intelegerie s'a încheiat o a doua înțelegere, nu e permis să gândim că raporturile sunt definitiv limpezite. Acum s'a obținut numai că Skuludis împreună cu regele au dat garanții că-i vor împiedeca pe Bulgarii în tendința lor de a viola neutralitatea Greciei, iar la dorința Intelegerii trupele grecești vor fi retrase din teritoriul, care servește ca bază de operațiune. S'a creat o nouă situație, când s'a aflat ieri, că nu trupele bulgare, ci trupele germane și eventual austro-ungare intenționează să urmărească și pe teritoriul Greciei trupele anglo-franceze și sârbești, constrânse să se retragă pe teritoriul grecesc. Skuludis e de părere că nu se poate tolera nici trecerea acestora și va protesta, dar la o rezistență se va renunța dela început, avându-se în vedere marile forțe germane și austro-ungare. Venizelos dorește ca în sfârșit să se facă ordine definitivă și să se spună pe față că de același tratament vor împărtăși și pe aliații Bulgariei, ca și pe Bulgarii și în acest caz Grecia sau va obține că frontierele ei vor fi cruțate de lupte sau va fi târâtă și ea, unde vrea Venizelos să o ducă, adică să-și caute realizarea intereselor sale alături de Intelegerie.

„Tribunele” i se anunță din Atena: La Salonic au fost debarcați până acum 180 mii oameni. Ieri au sosit 5500 Englezi cu 2 baterii calibru 6.5 cm. și 10 de 7.5 cm. și un detașament de cavalerie cu 1000 cai. Acesta din urmă se pretinde, că e numai avangarda diviziei de cavalerie care stă gata în Alexandria și va fi adusă în curând la Salonic. Aliații lucră cu zor la fortificații și până când nu vor fi aceste gata, vor ține ocupată linia Surlovo-Kilindir-Karasuli.

„Etnos” anunță că vasele de războiu engleze au vizitat apele dela Kavalla. Probabil că Englezii doresc să debarce și aci trupe.

Moștenitorul grec a sosit la Seres, unde va lua comanda peste trupele grecești concentrate acolo.

Un apel binevenit.

Atragem deosebită atenție asupra circularului P. S. Sale părintelui episcop Dr. E. Miron Cristea și am dori ca o inițiativă ca aceasta să pornească și dela celelalte sedii ale episcopului nostru:

Apel către preoțimea și învățătorimea din dieceza Caransebeșului.

Suntem în preajma sfintelor sărbători ale Nașterii Domnului. Aproape fiecare familie din comunele noastre are câte un membru dus pe câmpul de luptă. Acești eroi nu vor avea fericirea să se bucure împreună cu casnicii săi de sărbătoarea păcii și a mântuirii neamului omenesc. Nu vor avea prilej să asculte glasul argintiu al copiilor colindători și nu vor putea lua parte la frumoasele obiceiuri ale poporului nostru din jurul acestor sărbători. Pe ei datorința mare față de tron și patrie îi ține departe de cei ce le sunt mai scumpi.

Cuvine-se însă ca cei de acasă să-și aducă aminte de părinți, frați, soții și alte rudeni ale lor. Cuvine-se ca să-i surprindă de sfintele sărbători ale Crăciunului cu câte un pachet, care să conțină câteva alimente și haine calde.

Dreptaceea preoțimea și învățătorimea noastră să îndemne familiile celor duși în războiu la săvârșirea acestei fapte creștinești, care este numai expresia iubirii ce o au față de ai lor. Să le stea apoi în ajutor la expedarea și scrierea adresei fiind cu luare aminte la numărul poștei de tabără.

Dacă se trimite de ale mâncării, să trimeată lucruri, cari nu se strică ușor, mai ales cârnuri afumate.

In nădejdea, că preoțimea și învățătorimea noastră își va îndeplini datoria în calitatea de conducători ai comunelor lor am rămas,

Caransebeș, în 1 Decembrie 1915.

Cu binecuvântare arhierască

Dr. E. Miron Cristea,
episcop.

Războiul european.

Răscoala din China.

Viena. — Legațiunea chineză din Viena a pus la dispoziția ziarului „Neue Freie Presse” următoarele telegrame oficiale:

I. În 5 c. după amiază la orele 5 răsculații s'au dus cu ajutorul unei bărci închiriate pe bordul vaporului *Vangpoo* și au arborat pavilionul galben, trecând în urmă pe vaporul școală *Ciabo*. Fiind zi de sărbătoare pe vapor se găseau numai puțini din echipajul vaporului. Răsculații au fost desarmați de echipajul unui alt vas de război. În ziua următoare, dimineața, răsculații au debarcat la țarm de pe vasul *Ciabo*, devenind astfel vasul iarăși liber. Liniștea a fost restabilită. Arsenalul, locuitorii indigeni și coloniile străinilor sunt în siguranță. Populația e liniștită.

II. Răsculații au pus stăpânire în 5 c. după amiază pe vasul-școală *Ciabo*. S'a deschis imediat focul împotriva lor și mai multe crucișătoare au luat în mijloc vasul. Au murit sau au fost răniți numeroși răsculați. Rezistența lor neavând nici o perspectivă s'au refugiat. Vasul *Ciabo* a suferit havarii neînsemnate. 8 răsculați și s'a pornit procedură împotriva lor. În Sanghai e deplină liniște.

III. În 6 c., seara la orele 10, răsculații înarmați cu peste 200 puști și bombe au atacat poliția în cartierul chinez *Ciabi*, în apropiere de cartierul francez, dar au fost respinși. Au fost deținuți 10 răsculați și doi șefi ai lor. Ceilalți au încercat să se refugieze pe teritoriul coloniei franceze. 20 din aceștia au fost deținuți de poliția franceză.

Refugiații sârbi vor fi transportați în Italia.

Rotterdam. — „Daily Telegraph” e informat din Durazzo, că starea refugiaților sârbi din Albania e îngrozitoare. Sutele de mii de femei și copii nu au ce mânca.

Guvernul american l'a însărcinat pe ambasadorul său din Roma, să închirieze toate vapoarele, cari numai le poate câștiga și să transporte pe speșele Americii dintre refugiați, cât numai e posibil, în Italia.

Armata sârbă e în Albania.

Rotterdam. — „Daily Telegraph” anunță: Trupele sârbești nu sunt în Muntenegru, ci au trecut pe teritor albanez. 3 armate sârbești, cam la 150 mii oameni stau între Scutari, Durazzo și Elbassan. În Albania de sud se găsește o armată de 50 mii oameni.

„Războiul până la extrem”.

Zürich. — Agenția Reuter anunță din Londra: Comisiunea protectoare națională socialistă a luat următoarea hotărâre: Drept răspuns la ipocrizia propagandei de pace inițiată acum de forța militară germană, având în vedere că stăpânește azi Belgia, Polonia, Serbia și o parte însemnată a Franței și Rusiei, comisiunea protectoare națională socialistă trimite aliaților săi muncitori englezi, frățescul salut și declară din nou în numele majorității muncitorilor englezi că nici unul dintre ei nu va depune arma până atunci, până când Germania nu va ceda teritoriile ocupate și până când militarismul german nu va fi zdrobit.

Schimbare în diplomația austro-ungară.

București. — D. Florian, vice-consulul Austro-Ungariei la București, a fost transferat în aceeași calitate, la consulatul general imperial din Galați.

Presă americană antigermană despre Pace.

New-York. — Presă americană scrie următoarele despre pace, în urma discursului cancelarului *Bethmann-Hollweg*:

„Herald” scrie: Germania dorește o pace pe care vrea s'o încheie ca victorioasă față de un dușman care s'a sleit într'atâta, că nu mai poate duce războiul. Germania nu va găsi însă pe nimeni care să discute cu ea pacea în condițiile acestea.

Puterile Quadruplei nici nu se gândesc la pace.

„Tribuna” spune că aliații sunt convinși că vor învinge, cu sacrificiul ori-cărora jertfe.

„World” spune că Germania este cetate asediată din toate părțile, iar

„New-York Times” scrie că puterile Quadruplei își asumă răspunderea continuării războiului.

Din Bucovina.

București. — „Ziua” află din Burdujeni: Aflu dintr'o sursă bine informată următoarea știre precisă: De câțiva timp de când a căzut zăpada pe frontul bucovinean, Rușii dorind să ia ofensiva contra Austro-Ungarilor de pe acest front, au îngrădădit forțe mari pentru ca să aibe trupe suficiente. Acuma Rușii așteaptă momentul când apa Prutului va îngheța și imediat își vor pune planul în executare. Așa că cele anunțate la timp de mine se adevăresc.

Austro-Ungarii fiind vestiți că Rușii așteaptă, ca imediat după înghețarea Prutului să încerce din nou să răzbată în Bucovina, au luat-o însă dânsii înainte în următoarele împrejurări:

În noaptea de Duminecă spre Luni c. Austro-Ungarii luând o puternică ofensivă contra dușmanului ce se află la Bojan au reușit după o luptă de 40 ore să scoată pe Ruși din această localitate alungându-i dincolo de Bojan. Dacă Rușii mai sunt și dincolo, adevărat mai departe urmăriți de inamic, nu se poate ști încă până în prezent.

Această informație o dau însă sub cuvenită rezervă nefiind posibilă încă o controlare oficială.

Incident greco-bulgar(?).

Salonic. — Din Ianța se telegrafiază autorităților militare, că un detașament bulgar, compus din peste 700 comitații, comandați de ofițeri bulgari și de câțiva ofițeri germani, au trecut frontiera greacă, după ce au omorât pe soldații de pază.

Telegrafându-se la Ianța, un regiment grec a alergat la fața locului. S'a încins o luptă teribilă.

Mai multe zeci de comitații au rămas morți pe loc. Trupele grecești au reușit să pună mâna pe opt ofițeri, cari au fost expediați spre Salonic.

România 'redeschide frontiera româno-rusă.

București. — Autorităților române li s'a adus la cunoștință, că stațiunea grănițară din Ungheni se va deschide Mercuri și se va restabili comunicația trenurilor cu Odessa și interiorul Rusiei.

Generalul Gallieni despre situație.

Amsterdam. — Corespondentul *Amsterdam* din New-York a interviewat pe generalul *Gallieni* care, cu toate succesele puterilor centrale, crede în învingerea franceză. „Inamicul slăbește, — spune Gallieni, — dar noi ne întărim pe fiecare zi”. Nu dă amănunțile acestei declarații, ci continuă: Când am putut împiedeca marea ofensivă dușmană, am câștigat timp, și noi n'am avut trebuință de altceva. Avem la dispoziție tot materialul necesar și-l vom avea și în viitor, pentru că comunicația pe mare o avem liberă. Apreciez sforțările enorme ale puterilor centrale dovedite pe frontul rus și din Balcan. Aceste sforțări însă nu sunt altceva decât sbaterea desperată a jertfei pierdute. Adevăratele armate mari engleze și franceze nu se mai pot înfrânge astăzi. Ei ar putea isbuti într'un singur caz, dacă nu ne-am dovedi destul de rezistenți și am lega o pace vremelnică. Cunosce însă dispoziția soldaților mei și știu că au să lupte până la cel din urmă și va trebui să ieșim biruitori.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 20 Decembrie 1915.

— Din cauza marelui îmbulzeli de material, am fost siliți să suprimăm din numărul acesta un bogat material de ziar (articole și știri de mare actualitate), pe care îl vom publica însă în numărul de mâine, Mercuri.

D. C. C. Bacalbașa s'a retras în chip efectiv dela direcția și din redacția ziarului „Steagul” din București.

N. Iorga și prizonierii noștri. *Ni se scrie din Pecica-română (comit. Arad): Marele savant al neamului nostru, Nicolae Iorga, care, în avântul geniului său creator, urcă zilnic catedra universității din București ca din izvorul cel de apă vie al științei să picure stropii binefăcători în sufletele însetate ale tinerimei române, iar la ocaziuni și festivități mărețe urcând tribuna, pentru mărirea conștiinței acestui neam spre alvia maturității sale naționale, — în sesiunea actuală a camerei române a avut o nouă și fericită inspirație, după cum cetim în Nr.-ul 262 al „Românului”.*

Ilustrul profesor, cunoscând firea religioasă a neamului nostru în general, a înțeles și necesitatea sufletească din vremile de acum a acelor fii ai monarhiei habsburgice, cari fac parte din sufletul românesc, și astfel a cerut guvernului țării sale să ia inițiativa de a se trimite prizonierilor români din țările beligerante Biblia (Sita Scriptură) în românește — ca o lectură românească, pentru de a se mângâia în depărtarea lor de pământul strămoșesc al satelor lor și pentru de a-și adăpa sufletul istovit la izvorul cel de viață dătător al slovei românești.

Astfel se va împlini cunoscuta dorință a sărmanilor noștri prizonieri de a ceti cunoscuta slovă în zilele de răstribite, ce le petrec.

D. N. Iorga — autorul opului „Sate și preoți din Ardeal” — a făcut această propunere laudabilă și spre a-i îndemna pe prizonieri de a-și aduce aminte de „Apostolul”, pe care cu drag îl cetiau ei odinioară ca școlari la biserica din sat, spre a-și reaminti biserica strămoșească în care preotul acum mângâie cu glasul evanghelistului în fiecare Duminecă și sărbătoare pe cei rămași acasă fără de ajutor, năcăjiți și întristați.

În numele „conducătorilor firești” ai acestora din urmă, vin pe această cale a aduce ilustrului bărbat al neamului nostru, dlui N. Iorga profesor la universitatea din București, profundele mele mulțămiri pentru ideea bună și creștinească, sulevată în parlamentul României. — Dr. Ioan Felea, paroh ort. rom.

Lipsa de hârtie în România. Din București se anunță: Directorii și proprietarii de ziare s'au întrunit la d. *Victor Ionescu*, directorul ziarului „Acțiunea”, pentru a discuta situațiunea în care sunt puse ziarele, față de imposibilitatea fabricelor de hârtie din România de a le furniza hârtia de care au trebuință. În urma discuțiilor urmate s'a hotărât a) De a interveni pe lângă ministrul de finanțe al României ca să acorde fabricelor de hârtie, pe bază de compensațiuni, importarea materialelor prime de carl au absolută nevoie. b) De a solicita aceiași favoare, pentru ca ziarele să poată importa din străinătate hârtia necesară, tot pe bază de compensațiuni, până când fabricile vor fi puse în stare normală de funcționare.

Pentru acest sfârșit, s'a numit un comitet compus din dnii general *Crăiniceanu*, *Al. Rubin*, *Const. Mille* și *Victor Ionescu* ca să aducă la îndeplinire, aceste două deciziuni.

O bibliotecă pentru răniții români din spitaturile aradane. Demult s'a simțit lipsa unei biblioteci care să poată sta în toată bună vremea la îndemâna soldaților noștri răniți din spitaturile aradane. Solicităm deci sprijinul intelectualilor noștri aradani și din provincă să trimită redacției „Românul” cărți pe seama acestei biblioteci ce trebuie să se înființeze. Din bogata listă a dlui *Sinbad*, toți știu cari sunt cărțile cele mai potrivite pentru soldați; o selecționare ulterioară va face redacția noastră. Rugăm să nu se întârzie cu trimiterea cărții.

lor atât de așteptate, și să se indice lângă adresa că sunt cărți pentru raniții români aradani!

† Dr. Nicolae Mănoiu avocat, mare proprietar și membru la diferite corporațiuni etc. a încetat din viață Joi în 3/16 Decembrie, în etate de 50 ani. Inmormântarea defunctului s'a făcut Sâmbătă în 5/18 Decembrie, în cimitirul bisericii Sf. Nicolae din Brașov. Odihnească în pace!

Prețul maximal al vaselor smălțuite. Căpitanul orașului Arad, Nandor Gréen aduce la cunoștința publicului că s'a satorit prețul maximal al tuturor vaselor smălțuite, de tinichea, cele emailate cu cositor, de fer brut și cu smalt, precum și căldările de aramă și fier. Fiecare comerciant trebuie să aibă la dispoziție lista oficială a prețurilor maxime de autorități, care la cererea cumpărătorului să țină în evidență aceasta ordinațiune și să controleze, în interesul propriu dacă vânzarea se face conform prețurilor fixate. Comerciantul care vinde cu prețuri mai ridicate decât cele maxime vor fi pedepsiți cu închisoare sau amendă de 100 cor.

† Nicolae Opincar, proprietar și măcelar a decedat Joi, în 16 Decembrie st. n. în al 43-lea an al vieții. Inmormântarea s'a făcut Sâmbătă în 18 Decembrie st. n. în cimitirul gr. or. din Orăștie. Odihnească în pace!

Comisar bulgar la Niș. Agenția telegrafică bulgară comunică numirea de comisar al orașului Niș în persoana fostului ambasador și ministru Ciaprasicov.

Noul cabinet spaniol. Se anunță din Madrid: Noul cabinet spaniol este alcătuit cum urmează: președinte: *Romanos*, interne: *Alba*, externe: *Villanova*, finanțe: *Urzaiz*, culte: *Burel*, justiție: *Barroso*, războiu: *general Luque*, marină: *amiralul Miranda*, muncă: *Amos*. *Romanos* a declarat, că noul cabinet va urma politica ministerului precedent, observând cea mai strictă neutralitate față de beligeranți.

Dato la Paris. Din Madrid se anunță: În cercuri politice se știe că fostul ministru Dato va merge în curând la Paris, iar de acolo în Elveția.

Noul șef al statului major francez. Din Geneva se anunță: Generalul Castelnau noul șef al statului major francez s'a născut în Saint-Afrigue la anul 1851. La vârsta de 18 ani a intrat în școala militară din Saint-Cyr. În războiul germano-francez dela 1870 a servit ca locotenent apoi cu rangul de căpitan și distins îndeosebi la Loire și Le Mans. Cu toate că a fost în mai multe rânduri în serviciul statului major, începutul carierei sale n'a fost rapid. Dela 1896 până la 1900 a servit ca vicecolonel în statul major al armatei. La 1905 a fost avansat la rangul de colonel și timp de un an a fost comandantului Belfortului. La 1909 a fost avansat general, la 1911 subșef al statului major, iar la 1913 a fost numit membru în consiliul suprem militar. În războiul actual s'a distins în repetite rânduri pentru care a fost decorat cu marea cruce a ordinului de onoare. La început a fost comandantul armatei din Lotaringia, după bătălia dela Marne a luat comanda armatei-Somme, iar în urmă a devenit comandantul armatei centrale. În calitatea aceasta el a condus operațiunile din Champagne din lunile Septembrie și Octombrie. Dintre cinciseciori pe cari i-a avut doi au căzut, unu e rănit grav, ceilalți doi sunt și acuma pe front.

Cauciuc artificial. „Frankfurter Zeitung” scrie: Aproape în același timp, când cancelarul imperiului anunță Reichstagului, că s'ar fi găsit calea potrivită pentru confecționarea anvelopelor artificiale de automobile, i-au reușit unei fabrici să construiască prima anvelopă utilizabilă din cauciuc artificial.

La Librăria „Concordia”, Arad, Strada Deák Ferenc Nr. 20 se află de vânzare „Calendarul Lumea Ilustrată” pe anul 1916 cu un conținut variat și cu tablouri artistice executate. Prețul cor. 2.—, Porto sub bandă 20 fil., recomandat 50 fil., iar contra ramburs 70 fil. Pentru primirea celor trimise sub bandă librăria nu ia asupra sa nici o răspundere.

A apărut o serie nouă din cele mai frumoase ilustrate cu porturi naționale românești (Bromargint, cenușii). De prezent sunt numai matt, iar peste 3—4 săptămâni vor fi și colorate. O serie de 25 bucăți costă cor. 5.— + 35 fil. porto recomandat, 100 bucăți franco cor. 14.—

De vânzare la Librăria „Concordia” Arad, str. Deák Ferencz nr. 20.

x Ocaziune specială! Am reușit să cumpăr ieftin dela un renumit fabricant german un stoc de cele mai fine fabricate de piele și anume: reticule pentru dame și pungulițe pentru bani mărunți. În consecință sunt în situația a oferi on. mei mușterii toate aceste mărfuri cu prețuri convenabile. *Marele magazin Fischer, Arad.*

x Trăsuri pentru copii, scăunele pentru copii, jucării dela cele mai ieftine până la cele mai fine, apoi elegante reticule pentru dame, garnituri pentru călătorie, manicură și garnituri de pieptare și tot felul de cadouri, obiecte pentru soldați etc., asortiment foarte bogat la *Hegedüs Gyula, Arad,* bulevardul Andrassy Nr. 16.

x Pieptare (sweter) din păr de cămilă, pantalon, velințe, tricote, tricote de mătăsă și de hârtie, ciorapi de păr, mănuși și tot felul de obiecte pentru iarnă, pardesiuri de gumă, pălării elegante, cravate, albituri etc., în asortiment bogat, cu prețuri foarte ieftine în *prăvălia de modă pentru bărbați „Chic”, Arad,* bulevardul Andrassy Nr. 16.

Ultima ora

AMERICA VA RUPE RELATIILE DIPLOMATICE CU MONARHIA?

Haga. — Agenția Reuter anunță din Washington: Nu e exclusă probabilitatea ca ruperea relațiilor diplomatice cu Austro-Ungaria să aibă loc încă înainte de a se mai remite vre-otă diplomatică.

FORTIFICAREA SALONICULUI.

Atena. — Lucrările pentru fortificarea Salonului le îndeplinesc Sârbii refugiați. Englezii au debarcat până acum peste 100 tunuri. În port staționează 10 mari vase de războiu. Se semnalează sosirea a noi trupe.

Aliații construiesc în peninsula Kalkidike o nouă linie de apărare. Baza noii linii e Kassandra, unde se transportă mari cantități de material de războiu.

CÂND TREBUIA ROMÂNIA SĂ ATACE MONARHIA? — DISCURSUL DLUI N. FILIPESCU.

București. — Ag. Tel. Ung. — În ședința de ieri a senatului, Filipescu a evidențiat constatarea că camera română este singura căreia i-se deneagă orice lămurire referitoare la situația externă.

Trecând la situația de astăzi, Filipescu își dă expresie păreri că România trebuia să provoace războiul atunci când Austro-Ungaria a fost atacată din toate părțile. Când Rușii au invadat Galiția au năvălit pe teritoriul ungar, armata română putea să treacă frontiera Ardealului. Neglijența guvernului a emis nu numai ocazia când își putea lărgi frontierele, ci totodată a pierdut momentul în care putea să ridice valoarea morală a României în Fața Europei. Se provoacă la atitudine de acum 20 ani a partidului liberal, care voind să presioneze guvernul la o politică împotriva monarhiei și necedând guvernul, l-a declarat de trădător.

— Acuz guvernul, că n'a profitat de ocazie, dar nu-l declar trădător. Sunt doar de părere contrară. Cu 20 de ani înainte, liberalii s'au tulburat pentru oprirea unui ziar românesc. Astăzi, acelaș partid nimicește ideile urmărite de poporul român.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

POSTA REDACTIEI.

V. V. Satu-mic. Din Dictionarul de citate și locuțiuni, noi avem un singur exemplar. Adresați-vă din nou librăriilor bucureștene și credem să reușiți să-l aveți, doar traficul cărților de știință nu poate fi oprit..

POSTA ADMINISTRATIEI.

Ioan Oncu, Tomest. Am primit 20 cor. în cor. în abonament până la 31 Mai 1916.

Adalberta Sreiber, Jidovin. Am primit 12.94 abonament până la 15 Ianuarie 1916.

A. Aradgai. Publicarea de 3 ori a anunțului d-v. costă 4.80 cor.

Toma Crainic, H. Ciuciu. Am primit 12 cor. în abonament până la 31 Decembrie 1915.

Ioan Filip, Lugosul-inf. Am primit 7 cor. în abonament până la 31 Martie 1916.

Romul Pulca, Szászkező. Am primit 9.20 cor. în abonament până la 31 Decembrie 1915.

I. Marinescu, Mogoș. Am trimis numa 18 ex. pentru că atâtea merg într'un pachet postal. Rabatul de 10% s'a socotit, respective s'a detras din preț.

Aviz.

Aducem la cunoștință că „Calendarul partidului național” pe 1916 e epuizat.

Adm. ziarului „ROMÂNUL”.

Cafea

trimit franco — ramburs 5 chile. Cuba 27.— Santos 24.— coroane.

JULIU DRĂGAN
Fiume.

Da 2571—10

AVIZ.

Aducem la cunoștință că pachete postale cu calendare nici în Bucovina și nici pe câmpul del luptă nu se pot trimite. Se pot însă expedia sub bandă (ca imprimat) 1—3 exemplare, dar pentru primirea lor administrația nu poate lua răspunderea.

Casier sau casieră,

găsește angajament, la institutul nostru cu începere de 1 Ianuarie 1916 st. n. pe lângă salariu începător de 100 Cor. pe lună, taniemă statutară și eventuală remunerație din profitul net. A tele și cererile de informații să ni se trimită cât mai în grabă.

„CÂMPIANA”
institut de credit și economii
societate pe acții în Mocs.
(Kolozs m.)

(Ca 2570—3)

ANUNȚ.

Caut

un scriitor

umblat în afacerile advocaționale. Ofertele să se trimită subscrisului. Postul e de ocupat momentan.

Dr. REMUS FURDUI
advocat.

(Fu 2572—8)

Câmpeni (Topánfalva).

ANUNȚ.

Doi învățăcei de prăvălie se primesc momentan la firma

Const. Ch. Bolog
Câmpeni — Topánfalva
(com. Turda-Arieș)

(Bo 2565—3)

TELEFON
NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

TELEFON
NRUL. 750.

„CONCORDIA”

: SOCIETATE PE ACȚII. :

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1|a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișee, precum și cu cele mai moderne litere primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocaționale, invitări de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări în această branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă. :**

**Prețuri :
moderate :**